

Asociace zřizovatelů školních jídelen, z. s.

Působení Asociace zřizovatelů školních jídelen, z. s. vychází z předpokladu, že zařízení školního stravování, které odpovídá standardu kvality, musí mít nastaveny mechanismy organizace provozu tak, aby obstálo nejen v hodnocení svých zřizovatelů, při kontrolách, ale také při hodnocení svých strážníků a jejich zákonných zástupců.

Standard kvality školního stravování vychází ze základního cíle školního stravování. Tím je nasycit strážníky zdravě a chutně v souladu se specifickými potřebami růstu a vývoje.

Asociace zřizovatelů školních jídelen, z. s. si plně uvědomuje nesmírný dopad školního stravování na zdraví dětí a dospívajících, za velmi alarmující považuje zjištění, že existuje vysoké procento dětí ohrožených podvýživou a současně dětí, jejichž rodiče mají finanční problémy s úhradou stravného za školní stravování. Výsledky dotazníků a dalších šetření poukazují dále na to, že pro mnohé děti je školní stravování jedinou formou teplého a komplexního jídla za celý den a odkrývají nevyhovující stravovací návyky v rodinách.

V rámci školního stravování dochází k formování důležitých vzorců chování, které se týkají nejenom výživových zvyklostí a chuťových preferencí, ale celkového životního stylu, který si pak strážníci odnášejí do života. Přesto není školnímu stravování ze zákona přiznána výchovná funkce, jedná se pouze o školskou službu, která je součástí hmotného zabezpečení.

Snahou Asociace zřizovatelů školních jídelen, z. s. je dosáhnout toho, aby školnímu stravování byla zákonně přiznána funkce výchovná.

Školní stravování plní funkci zdravě sytící

Strážník se ve školní jídelně chutně nasytí tak, aby z ní neodcházel hladový a aby doplnil obědem energii a živiny v objemu cca 35% jeho denní potřeby.

Porce a složení podávaného jídla jsou přiměřené věku a fyzickým potřebám strážníka.

Školní stravování respektuje výživové potřeby dospívajícího organismu

V období dospívání přeměna látek a energie musí zajišťovat u rostoucího organismu nejen pracovní výkon, obnovu a zachování organismu jako u dospělého jedince, ale také, a to především, musí zajišťovat vývoj a růst. Nedostatek funkčně využitelných živin nebo energie v aktuálním čase vývoje, může způsobit poruchu vývoje nebo funkce vyvíjejícího se organismu a má celoživotní negativní důsledky.

- Od strážníka se očekává, že se bude odpoledne věnovat kromě jiného i zájmovým a pohybovým aktivitám. Jídelní lístek je sestaven tak, aby dospívající organismus měl k těmto činnostem dostatečný přísun potřebných živin a energie.
- Pro strážníky ze tříd se sportovním zaměřením, strážníkům vykonávajícím sportovní přípravu a strážníkům v konzervatoři, kteří se připravují v oboru tanec, je celková denní výživová dávka zvýšena, na doporučení lékaře tak, jak umožňuje vyhláška o školním stravování.
- Nabídka pokrmů v rámci školního stravování není přizpůsobována požadavkům dospělých strážníků.
- Školní stravování nabízí plně energeticky a výživově plnohodnotnou stravu také strážníkům s potřebou stravování v dietním režimu.

Školní stravování v rámci systému vzdělávání plní výchovnou funkci

V rámci RVP jsou žáci seznamováni se zásadami správného životního stylu, mezi něž patří i správný přístup k výživě. V tomto směru je tedy potřebná propojenost se vzdělávací a výchovnou složkou.

- Propojenost školního stravování se zásadami zdravého životního stylu a zapojení zařízení školního stravování do školních projektů. V rámci vzdělávacího procesu jsou děti, žáci a studenti seznamováni

s potřebou správné výživy, která má přímý dopad na jejich vývoj a jsou jim vysvětlována nebezpečí, která jim hrozí v případě alternativního způsobu stravování, především při dodržování striktně vegetariánského, veganského nebo dokonce frutariánského či raw způsobu stravování.

- V rámci vzdělávacího procesu jsou děti, žáci a studenti vzdělávání v tom, jak rozvíjet svou tělesnou stránku. Jsou upozorňovány na to, že jejich tělo stavební živiny a energie pro svůj rozvoj potřebuje. Cílem školního stravování není nabízet redukční dietu, pro tento věk, potřeby růstu a vývoje dítěte, nevhodnou.
- Školní stravování je veřejné stravování, které je určeno definovanému okruhu strávníků a tomu je přizpůsobeno i prostředí školní jídelny, které je kulturní a motivující:
 - rozvrh školy je uzpůsoben tak, aby se ve školní jídelně nenahromadil nadměrný počet strávníků, kteří budou nuceni své jídlo sníst co nejrychleji;
 - skladba stravy učí strávníka sestavovat plnohodnotné stravování a učí, jak má vypadat hlavní jídlo dne (tedy kombinace polévky a hlavního jídla, ne pokrmy jednostranné, typu rychlého občerstvení);
 - pedagogický dozor podporuje klidnou a pohodovou konzumaci stravy v přátelské atmosféře, bez nutnosti zkonsumovat jídlo co nejrychleji;
 - prostředí školní jídelny a organizace školního stravování určuje chování strávníků. Strávníci dobu stravování se ve školní jídelně vnímají jako společenskou událost nikoli jako nepříjemnou životní nutnost.
 - barevné sladění školní jídelny působí optimisticky, jsou voleny barvy, které podporují chuť k jídlu a relaxaci;
 - na výzdobě školní jídelny se svými např. výtvarnými pracemi podílí sami strávníci;
 - vybavení školní jídelny působí v maximální míře příjemně, relaxačně a při používání způsobuje minimální hlučnost;
 - strávníkům je k dispozici dostatečné a udržované zázemí (toalety, šatna, atd.);
 - v zimních měsících nebo při nepříznivém počasí je zajištěn průběžný úklid prostor i během výdeje.

Spolupráce zařízení školního stravování se školou

Zařízení školního stravování je vnímáno jako moderní instituce, která vystupuje jako rovnocenný partner školy a jeho služby jsou využívány např.

- zapojením do školních projektů;
- zapojením do RVP (kroužky vaření, výchova ke zdraví, pracovní výchova);
- při kulturních nebo sportovních aktivitách školy.
- zástupce zařízení školního stravování
 - je zván na pedagogické porady a jeho požadavky, stanoviska, návrhy a námítky jsou brány v úvahu a jsou řešeny;
 - se účastní třídních schůzek, v rámci nichž má možnost projednat s rodiči připomínky nebo návrhy na školní stravování.
- ve spolupráci se školou řeší především
 - možnosti zapojení žáků a studentů do výzdoby školní jídelny;
 - potřeby drobných investic ve školní jídelně;
 - v případě nutnosti větších investičních nákladů jedná se zřizovatelem;
 - kázeňské přestupky strávníků;
 - řeší strávníky ze sociálně slabých rodin, kteří z finančních důvodů mají finanční problém s placením stravného;
 - řeší neplatiče školního stravování;
 - řeší podezření na to, že se strávník rozhodl pro některý způsob nebezpečného alternativního stravování;

- případy podezření na to, že strávník trpí poruchou příjmu potravy.
- pokud jsou podmínky, podílí se školní stravování na přípravě svačin, popř. i snídání pro žáky a studenty školy.

Školní stravování je kvalitní veřejnou stravovací službou

Školní stravování v ČR se řídí výživovými normami stanovenými v dohodě Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy s Ministerstvem zdravotnictví. Výživové normy vyjadřují, kolik potřebuje zdravý organizmus dítěte a dospívajícího průměrně makroživin a nejdůležitějších mikroživin za den, a to s přihlédnutím k tomu, že potřeba živin se mění vlivem věku, pohlaví, fyzické zátěže. Jsou v nich uplatněny nejen zásady správné výživy, ale i snahy čelit poruchám z nedostatku nebo nadbytku jednotlivých složek potravy.

Zařízení školního stravování:

- používá při přípravě pokrmů svou vlastní „knihu receptur a technologických postupů“, kterou průběžně doplňuje novými recepturami. Receptury, které se neosvědčily, jsou z „knihy receptur“ vyřazeny.
- sestavuje jídelní lístky tak, aby:
 - nabídka splňovala vyváženost v denním a pestrost v měsíčním horizontu;
 - vyhovovaly sezónní dostupnosti surovin;
 - splňovaly požadavky na příjem živin a energie pro jednotlivé věkové kategorie strávníků;
 - v rámci denní nabídky je (pokud má školní jídelna personální a materiální podmínky) nabízena strava pro strávníky, jejichž zdravotní stav vyžaduje dle doporučení pediatra stravování dle dietního režimu;
 - skladba jídelního lístku je sestavena tak, aby všechny chody spolu tvořily navzájem se doplňující celek.
- používá receptury, které:
 - využívají pokud možno sezónních, čerstvých a regionálních surovin;
 - na dochucování jídel používají v maximální možné míře přírodní dochucovadla obsahující zdravé prospěšné látky, místo těch, které v sobě skrývají nadměrné množství soli, cukru a syntetických aditiv (např. bylinky, různé druhy nepálivého koření nebo jejich směsi, které neobsahují sůl) ;
 - je sledováno a omezeno používání polotovarů vysokého stupně zpracování.
- zajišťuje pitný režim tak, že:
 - je vždy nabízena čistá voda;
 - další nabízené nápoje jsou jen jemně doslazovány nebo dochuceny;
 - nejsou používány nápoje s barvivou;
 - je strávníkům umožněno doplnění vlastních lahví na pití.
- volí technologické postupy přípravy pokrmů, které plně využívají moderní technologické možnosti vybavení kuchyně;
- má zavedené postupy kontroly kvality surovin při jejich dodání a postupy při jejich skladování a zpracování;
- má vypracované postupy pro případ havárií a nestandardních situací (výpadek elektrické energie, vody apod.).

Personální zajištění školního stravování

Bez spokojeného, odborně způsobilého personálu není možno dosáhnout kvalitní služby.

- Zařízení školního stravování má dostatečné personální a odborné zabezpečení. Tedy počet pracovníků je schopen zabezpečit kvalitní stravovací službu, kterou má školní jídelna ve své hlavní činnosti, a to i s ohledem např. na počet jídel na výběr, velikost provozu, počet výdejních míst apod.

- Pokud pracovník zařízení školního stravování je v krátkodobé pracovní neschopnosti nebo je dlouhodobě vyřazen z pracovního procesu, jsou vypracovány postupy, jak tuto situaci řešit, aby byla udržena kvalita stravovacího zařízení.
- Je podporováno odborné školení pracovníků.
- Pracovníkům školního stravování je přiznána výše platového tarifu podle obecně platných pravidel.
- Pracovníci školního stravování jsou odměňováni dle stanovených, transparentních pravidel, podle nichž jsou také hodnoceni.

Školní stravování je služba dostupná maximálnímu počtu strávníků

Stravné je stanoveno v rozmezí finančního limitu určeného vyhláškou. Při nákupu surovin je nutno brát ohled na kvalitu a cenu. V tomto ohledu je dobré využívat nestranných testů, které kvalitu a cenu jednotlivých výrobků porovnávají. (např. dTest):

- vedení zařízení školního stravování společně s pedagogy si všímá strávníků ze sociálně slabých rodin, které z finančních důvodů nemohou využívat služeb školního stravování a tyto případy řeší ve spolupráci se školou a sociálními partnery;
- pokud zařízení školního stravování z důvodu nedostatečného materiálního nebo personálního vybavení nemůže vyjít vstříc strávníkům, jejichž zdravotní stav vyžaduje stravování dle dietního režimu, hledá způsoby jiného možného zabezpečení stravovací služby pro tyto strávníky.

Zařízení školního stravování vychází vstříc zdravotním specifikům strávníků

Vyhláška o školním stravování v § 2 odst. 4 umožňuje poskytovat školní stravování strávníkům, jejichž zdravotní stav podle potvrzení registrujícího poskytovatele zdravotních služeb v oboru praktické lékařství pro děti a dorost vyžaduje stravovat se s omezeními podle dietního režimu

- škola má nastaven garantovaný systém dietního stravování Sekcí výživy a nutriční péče, z. s. Pokud personální nebo materiální podmínky školního stravování neumožňují nastavení systému, je toto Sekcí výživy a nutriční péče, z. s. písemně dokladováno.

Zařízení školního stravování monitoruje spokojenost strávníků

Zařízení školního stravování:

- má ve svém vnitřním řádu stanovena srozumitelně formulovaná pravidla pro podávání a vyřizování stížností na kvalitu nebo způsob poskytování školního stravování. Zařízení školního stravování zajistí, aby:
 - osoby, kterým je poskytováno školní stravování, nebo jejich zákonní zástupci byli informováni o možnosti podat stížnost, jakou formou stížnost podat, na koho je možno se obracet, kdo bude stížnost vyřizovat a jakým způsobem, a s těmito postupy byli všichni zaměstnanci prokazatelně seznámeni;
 - stížnosti byly evidovány, prošetřovány a vyřizovány v přiměřené lhůtě.
- informuje strávníky nebo jejich zákonné zástupce o možnosti obrátit se v případě nespokojenosti s vyřízením stížnosti či podnětu na nadřízený nebo kontrolní orgán poskytovatele s podnětem na prošetření postupu při vyřizování stížnosti;
- provádí vlastní průběžný monitoring spokojenosti strávníků
 - při návratnosti jídla se hledá řešení, např.
 - vyřazením receptury či technologického postupu;
 - změnou receptury;
 - jsou monitorováni strávníci, kteří pravidelně jídlo nedojídají a důvody toho jsou zjišťovány. V případě mladších strávníků jsou vždy informováni jejich zákonní zástupci.

- spokojenost strávnicků je monitorována dalším z možných způsobů, např.
 - dotazníkovým šetřením;
 - je zavedena kniha přání a stížností;
 - prostřednictvím stravovací komise.
- dbá, aby jídlo podávané v rámci školního stravování bylo konzumováno ve školní jídelně a nebylo vynášeno ven, např.
 - doplněk /dezert či salát/ je připravován tak, aby byl připraven ke konzumaci v jídelně;
 - kusové ovoce a ovocné tyčinky jsou používány v omezené míře.

Zařízení školního stravování je otevřená instituce, která komunikuje se svým okolím

- vnitřní řád školní jídelny odráží skutečnost a je vyvěšen na dobře přístupném místě:
 - určuje organizační pravidla pro přihlašování, odhlašování a výdej stravy;
 - stanovuje pravidla chování a způsob řešení při nedodržení těchto pravidel;
 - strávnicki a zákonní zástupci jsou informováni o postupech, které mají zvolit v případě stížností nebo podnětů a jsou také informováni o tom, jak tyto budou řešeny;
 - informuje o postupech při řešení úrazů;
 - informuje o cenách stravného;
 - aktuální informace, které nejsou součástí vnitřního řádu (např. jídelní lístek), jsou vyvěšeny na viditelném místě.
- spolupracuje:
 - s nutričním terapeutem při sestavování či revizi receptur a technologických postupů;
 - s rodiči prostřednictvím dnů otevřených dveří ve školní jídelně, třídních schůzek apod. V případě potřeby řešení problémových situací přímo kontaktuje rodiče.
 - se zřizovatelem při zajištění např. cateringu na společenské události;
 - s regionálními výrobci potravin;
 - spolupracuje s nutričními terapeuty a praktickými lékaři pro děti a dorost při stanovování dietního režimu pro strávnicki, jejichž zdravotní stav toto stravování vyžaduje;
 - spolupracuje se sociálními partnery především v oblasti pomoci při zajištění platby stravného dětí, žáků a studentů, kteří nemohou využívat služeb školního stravování z finančních důvodů.

Zařízení školního stravování hospodaří efektivně

Zařízení školního stravování má vypracovány mechanismy:

- kontroly spotřeby a nákupu provozních prostředků;
- postupů pro nákup surovin, které zajistí, že nakoupené suroviny:
 - budou kvalitní;
 - budou cenově odpovídat cenám v místě obvyklým;
 - v maximální možné míře bude využito
 - regionálních produktů;
 - surovin čerstvých a sezónních.
- postupů, které zajistí, že při skladování nakoupených surovin dojde k minimálním ztrátám;
- postupů, které zajistí minimalizaci ztrát ve formě zbytků;
- efektivního využívání prostředků určených na odborný rozvoj pracovníků.

Zařízení školního stravování jsou regionálně zodpovědné ekonomické subjekty.